ΜΙΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ

Προδομένη νεολαία

ΟΙ ΝΕΟΙ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΙΡΟΥ ΜΑΣ

6.- Κριτική τοῦ Πανεπιστημίου "ἐκ τῶν ἔνδον"

ΤΟΥ ΛΕΥΤΕΡΗ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Τοῦ απεσταλμένου μας. —

ΤΙ ΜΠΟΡΕΙ νά προσφέρη, σήμερα, ἀπό πλευράς γνώσεων, τό Πανεπιστήμιο, σ' ἕνα φοιτητή; Τό ἐρώτημα, φρόντισα νά μή τό ἀπευθύνω μόνο σέ φοιτητές, γιά νά μπορέσω νά σχηματίσω μιά, κατά τό δυνατόν, πληρέστερη γνώμη. Τό συμπέρασμα, ἦταν ἀπογοητευτικό: Ἐλάχιστα πράγματα μπορεῖ νά προσφέρη τό Πανεπιστήμιο στό σημερινό φοιτητή. Τήν ἀπόδειξη, θά τήν βρῆτε στήν παρακάτω συνομιλία μου, μέ ἕνα πρόσωπο πού διδάσκει στό «Ἀριστοτέλειο»:

— Ποιά εἶναι ἡ γνώμη σας; Τό Πανεπιστήμιο, ἔτσι ὅπως λειτουργεῖ σήμερα, προσφέρει πολλά, λίγα ἢ ἐλάχιστα πράγματα στούς νέους;

— Δέν προσφέρει τίποτα! Ὄχι μόνο ἀπό τή μεριά τῆς ἐπιστημονικῆς κατάρτισης, ἀλλά καί τήν ἄλλη, τήν οὐσιαστικώτερη — νά γίνη τό παιδί καλύτερο σάν ἄνθρωπος. Εἶμαι πολύ ἀπαισιόδοξος. Ἀπελπισμένος. Βασικά, παράδειγμα παίρνω ἀπό τόν ἑαυτό μου. Τό Πανεπιστήμιο, δέν μοῦ προσφερε τίποτα. Καί ἤμουν ἕνα παιδί μέ μεγάλη ἔφεση, πολλά ἐφόδια καί συμπαράσταση ἀπό παντοῦ. Καί μπορῶ νά πῶ, ὅτι τά χρόνια πού ἔζησα στό Πανεπιστήμιο, ἦταν τά πιό στέρα μου χρόνια. Ὅλο τό ἐξωσχολικό μου διάβασμα καί ἐνδιαφέρον, χάθηκε. Ἔπαψα νά ἐνδιαφέρωμαι γιά τή μουσική ἢ γιά τήν ποίηση, ὅπως ἐνδιαφερόμουνα παλαιότερα, γιατί, πιά, τά καινούργια ἐνδιαφέροντά μου, τά πανεπιστημιακά, κινοῦνταν γύρω ἀπό ἕναν ἄξονα. Ἔπειτα, τά παλιά μου ἐνδιαφέροντα κολλοῦσαν πάνω σ' αὐτό τόν ἄξονα καί ἔχαναν τήν αὐτοτέλειά τους. Τό χειρότερο εἶναι, ὅτι τά παλιά μου ἐνδιαφέροντα, ἔτσι ὅπως εἶχαν ἀλλοιωθῆ στό Πανεπιστήμιο, μπαίνανε πιά στό χῶρο τοῦ ὠφελιμισμοῦ, ἐχρησιμοποιοῦντο, δέν λειτουργοῦσαν. Καί ἐπιπλέον, χανόντουσαν ἀπό ἐνδιαφέροντα, γιατί εἶχα τήν πλάνη, πού πηγαίνοντας στό Πανεπιστήμιο καί μαθαίνοντας αὐτά πού μάθαινα, κάνω πάρα πολλά πράγματα, εἶμαι κάτι ἄλλο— ἐπειδή καί μόνο εἶμαι στό Πανεπιστήμιο, αὐτομάτως μπορῶ νά καταλάβω διάφορα πράγματα, πού κατά βάσιν δέν τά ξέρω! Γιατί, ἄν λ.χ. ξέρω καλά ἀρχαία ἑλληνικά, δέν σημαίνει πώς ξέρω καί τό ἀρχαῖο πνεῦμα. Καί ξέροντας καλά ἀρχαῖα ἑλληνικά, θεωρῶ περιττό νά ἀσχοληθῶ μέ τό ἀρχαῖο πνεῦμα. Μέ καταλάβατε;

— Κατάλαβα. Καί θέλω νά ρωτήσω κάτι ἄλλο: Ποῦ ἀποδίδετε τό ὅτι, στό Πανεπιστήμιο, δέν μπορεῖ κανείς νά μάθη τίποτα τό οὐσιαστικό;

— Μέ 40.000 φοιτητές, μέ τό προσωπικό πού ὑπάρχει καί μέ τόν τρόπο πού γίνεται ἡ διδασκαλία, τό Πανεπιστήμιο εἶναι ἄχρηστο. Ἐξασφαλίζει γιά τή μάζα ἕνα πτυχίο, πού σημαίνει 4.000 δραχμές τό μήνα, γιά τίς ἐξαιρέσεις δέ, τό τυπικό προσόν γιά νά προχωρήσουν καί νά μορφωθοῦν.

ΟΙ ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ

— Σέ τί ποσοστό ἀνέρχονται οἱ ἐξαιρέσεις;

— Δέν ξεπερνοῦν τό 10%. Ἐγώ, ἀνήκω μέν σ' αὐτό τό 10%. Ἀλλά ἄν θέλω νά ἀξιολογήσω αὐτό τό 10%, ἐγώ εἶμαι ἀπό τούς τελευταίους στή σειρά.

— Ἀπό τήν ἐποχή πού σπουδάζατε ἐσεῖς, ὥς τά σήμερα, δέν ἔχει βελτιωθῆ ἡ κατάσταση, ἀπό πλευράς συνθηκῶν διδασκαλίας κ.λ.π.;

— Ἀντίθετα, ἔχει ἐπιδεινωθῆ. Στούς ἴδιους χώρους, ὑπάρχουν σήμερα περισσότεροι φοιτητές. Στά ἴδια δεδομένα, ἔχουμε περισσότερα πρόσωπα, πού καί τότε ἦσαν πολλά. Ἔτσι, τό 10% τῶν προικισμένων καί ἱκανῶν χάνεται ἀκόμα πιό πολύ, δέν μπορεῖ κανείς νά τό ἀνακαλύψη, χάνεται τελείως ἡ ἐπικοινωνία. Φαντασθῆτε, τώρα, τί γίνεται στό α' ἔτος κάθε Σχολῆς...

— Τί γίνεται στό α' ἔτος;

— Τό α' ἔτος εἶναι ἡ καταδίκη τῶν φοιτητῶν. Γιατί, κατ' ἀρχήν, οἱ πρωτοετεῖς φοιτητές εἶναι πάρα πολλοί— περισσότεροι ἀπό τούς δευτεροετεῖς, τριτοετεῖς κλπ. Ἡ ἐπαφή τους μέ τά πράγματα, γίνεται τελείως ἐπιδερμική, τελείως μηχανιστικά. Πιστεύω, ὅτι θάπρεπε νά ὑπάρχη μιά ἐντελῶς διαφορετική ἀντιμετώπιση τῶν πρωτοετῶν. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή πού θά μπαίνανε στό Πανεπιστήμιο, θάπρεπε νά ὑπάρχη ἕνα εἶδος κατατοπιστικοῦ μαθήματος, γιά τό ὅτι βρίσκονται στόν τάδε χῶρο καί πρέπει νά λειτουργήσουν ἔτσι. Στό α' ἔτος, εἶχε γίνει «πλάκα» καί γίνεται πάντα, τό ἑξῆς: τά παιδιά, μπαίνοντας στά Σπουδαστήρια, χτυπάνε τήν πόρτα. Τό νά μπαίνης, ὅμως, στό Σπουδαστήριο, εἶναι τό ἁπλούστερο πράγμα στόν κόσμο— εἶναι σάν νά μπαίνης στό Ἀμφιθέατρο, στήν αἴθουσα διδασκαλίας. Μόνο πού στό Σπουδαστήριο εἶναι κλειστή ἡ πόρτα, γιά νά μήν ἐνοχλοῦνται τά παιδιά, πού διαβάζουν, ἀπό τή φασαρία πού γίνεται στούς διαδρόμους. Οἱ πρωτοετεῖς, λοιπόν, κάθε φορά πού βλέπουν κλειστή πόρτα, νομίζουν ὅτι ἀπό πίσω, ποιός ξέρει τί θά ὑπάρχη— κάποιος καθηγητής μυστήριος καί βλοσυρός ἴσως—καί χτυπάνε. Οἱ δευτεροετεῖς, οἱ μεγάλοι, πού θεωροῦν τόν ἑαυτό τους μπασμένο στά πράγματα, μέ τήν πολύ κακή σημασία τῆς λέξης, μολις ἀκοῦνε τό χτύπημα στήν πόρτα, παρατάνε τό διάβασμα καί φωνάζουν, ὅλοι μαζί, «μπρός». Ἀνοίγει, τότε, ἡ πόρτα καί μπαίνει ἕνα ταλαίπωρο πρωτοετάκι, πού βλέπει δεκαπέντε φάτσες πού γελάνε. Εἶναι τερατώδες ἄμα τό σκεφθῆτε! Φυσικά, αὐτό το παιδί δέν πρόκειται νά ξαναπατήση τό πόδι του στό Σπουδαστήριο... Φαντασθῆτε, λοιπόν, ὅταν αὐτό, τό τόσο ἁπλό, δέν τό μαθαίνουμε στούς πρωτοετεῖς φοιτητές, τί συμβαίνει μέ ἄλλα, πολύ σοβαρώτερα πράγματα. Εἶναι πολύ ἁπλό, νομίζω, νά πούμε στά παιδιά, ὅτι τό Πανεπιστήμιο αποτελεῖται ἀπό τίς αἴθουσες διδασκαλίας καί τά Ἀμφιθέατρα, τίς Βιβλιοθήκες, πού εἶναι ἔτσι κι' ἔτσι, τά Σπουδαστήρια, ὅπου θά βρῆτε τά τάδε βιβλία κ.ο.κ. Καί νά τούς ποῦμε, ἀκόμη, ὅτι ὁ χῶρος τοῦ Σπουδαστηρίου τούς ἀνήκει— ἀνοίγουν τήν πόρτα καί μπαίνουν. Καί ὄχι μέ τίς σημειώσεις τους, πού μποροῦν νά τίς χρησιμοποιήσουν καί στά σπίτια τους, ἀλλά γιά νά διαβάσης ὅλ' αὐτά τά μυστήρια βιβλία, πού εἶναι γιά σένα καί μόνον ἐκεῖ μπορεῖς νά τά βρῆς. Τώρα, τί νά σᾶς πῶ; Γιά τό πῶς πρέπει τό παιδί νά πηγαίνη στήν αἴθουσα διδασκαλίας; Πότε πρέπει νά κρατάη σημειώσεις καί πότε ὄχι; Γιά τό ὅτι βγαίνει ἕνας καθηγητής καί τούς λέει ὅτι σᾶς κάνω ἀρχαῖα καί ἡ τάδε τραγωδία ἔχει τά ἑξῆς βοηθήματα καί τούς κοτσάδιδάξη, π.χ. μαθηματικά, διδάσκει μέ τόν κλασικό τρόπο—τούς λέει αὐτά πού γράφουν τά βιβλία. Δέν λαμβάνει καθόλου ὑπ' ὄψη του τό κοινόν, τούς φοιτητές καί δέν ἐνδιαφέρεται γιά τό ἄν αὐτά πού λέει ἔχουν ἀπήχηση στούς ἀκροατές του. Κανείς καθηγητής δέν ἐνδιαφέρεται, γιά τό ἄν, αὐτά πού λέει, γίνονται κατανοητά ἀπό τό κοινό— κατανοητά μέ τήν οὐσιαστική σημασία τῆς λέξης. Ἐνδιαφέρεται, μόνο, γιά τό ἄν ἡ καθορισμένη ὕλη θά τελειώση, θάρθουν οἱ ἐξετάσεις, θάρθουν οἱ ἐρωτήσεις, θά ὑπάρχουν ὅλα τά προβλήματα τοῦ «πέρασα — δέν πέρασα», ἡ μεταφορά, τό ἔτος κλπ. Ἀποκεῖ καί πέρα, ἄν αὐτά τά παιδιά ἔχουν πάρει κάτι, ἄν ἔχουν ἀνεβῆ σάν ἄνθρωποι στό γενικό τους ἐπίπεδο, γι' αὐτό, δέν ἐνδιαφέρεται κανένας.

— Αὐτό πού λέτε, εἶναι κανόνας;

— Κανόνας. Ἐδῶ, ἐξαιρέσεις δέν ὑπάρχουν. Καί οἱ ἐξαιρέσεις πού θά συναντήση κάποιος φοιτητής, θά ἀφοροῦν ἕνα καθηγητή στήν ἀρχή τῆς καριέρας του. Πολύ γρήγορα, τόν παίρνει κι' αὐτόν τό ποτάμι. Καί τελικά, ὁ καθηγητής ἀναρωτιέται: «Ἐγώ φταίω πού μέ πῆρε τό ποτάμι ἢ τό σύστημα μέσα στό ὁποῖο μπῆκα, καί τοῦ ὁποίου ἡ λειτουργία, βέβαια, δέν μπορεῖ ν' ἀλλάξη ἀπό μένα πού εἶμαι ἕνα ἄτομο;». Τί τά θέλετε; Ἄν ἕνας καθηγητής ἐνδιαφέρεται γιά τό ἄν τόν καταλαβαίνουν τά παιδιά καί οἱ ὑπόλοιποι 50 ἀδιαφοροῦν, τό ἀποτέλεσμα θά εἶναι τό ἴδιο. Ἁπλῶς, οἱ φοιτητές, θά θυμοῦνται ἕνα καθηγητή, συμπαθητικό καί καλό. Ἀλλά τό ἀποτέλεσμα πάνω στούς φοιτητές θά εἶναι τό ἴδιο.

ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

— Κατά τή γνώμη σας, πῶς πρέπει νά συμπεριφέρεται ἕνας καθηγητής;

— Πρέπει νά ἀδικήση, ὁπωσδήποτε, ἕνα μεγάλο ἀριθμό παιδιῶν. Πρέπει νά τά ἀδικήση στό μέτρο πού μπορεῖ νά τούς προσφέρη ἔστω καί λίγα, μέ πρόθεση καί προοπτική νά προσφέρη πολύ περισσότερα, σέ λιγώτερα παιδιά. Δηλαδή, πρέπει νά προσπαθήση νά περιορίση πάρα πολύ τό ἀκροατήριό του, γιά νά μπορέση νά ἐπικοινωνήση καλύτερα μαζί του. Γιατί, ὁ ἀριθμός τῶν παιδιῶν, ἡ ἀνομοιογένεια τῶν παιδιῶν, οἱ διαφορετικές συνθῆκες πού ζοῦν τήν ἴδια στιγμή οἱ ἀνομοιογενεῖς αὐτοί φοιτητές, κάνουν τόν καθηγητή ἀπρόσιτο καί δέν μπορεῖ ὁ τελευταῖος νά ἀποκαταστήση κανενός εἴδους ἐπικοινωνία.

— Αὐτή τή στιγμή, βρίσκετε πῶς δέν ὑπάρχει καμμιά ἐπικοινωνία μεταξύ διδάσκοντος καί φοιτητῶν;

— Καμμιά ἐπικοινωνία. Καί νομίζω, ὅτι εἶναι ματαιοπονία καί νά προσπαθήσης νά τήν ἐπιτύχης. Στήν οὐσία, θά χάσης καί ἕνα κάτι πού θά μποροῦσες νά προσφέρης, ἔστω καί καθαρά ἐπαγγελματικά. Ἄν προσπαθήσης αὐτή τή στιγμή νά ἐπικοινωνήσης μέ τά παιδιά, κατ' ἀρχήν δέν θά πρέπει νά κάνης τίποτ' ἄλλο. Δέν μπορεῖς νά ἐπικοινωνήσης μέσω τοῦ μαθήματος. Πρέπει νά δημιουργήσης μιάν «ἐξπρά» ἀτμόσφαιρα. Ἀλλά ἔτσι, θά χάσης καί τό ἴδιο τό μάθημα! Γιατί ἡ ἀτμόσφαιρα δέν δημιουργεῖται ὅταν τά παιδιά δέν ἔχουν κάν ἐπαφή μαζί σου... Ἐπιπλέον, τά παιδιά, ὅλα μαζί, ἔχουν ἕνα ὁλόκληρο πνεῦμα ἀπέναντι στόν καθηγητή. Ἔτσι, ἐσύ, πού διδάσκεις, πρέπει νά κινήσαι ἀποδῶ κι' ἀποκεῖ, μπάς καί κερδίσης κάποιον φοιτητή, μπάς καί αὐτός, μετά, ἀποφασίση νά σέ πλησιάση, ὁπότε κάτι γίνεται...

— Οἱ καθηγητές προσφέρονται γιά μιά τέτοιαν ἐπαφή;

— Σέ ἄλλες Σχολές προσφέρονται, σέ ἄλλες ὄχι. Στή Σχολή μου, ἀπ' ὅσα ξέρω, ἡ πλειονότης τῶν καθηγητῶν εἶναι προσιτοί στά παιδιά. Σέ ἄλλες Σχολές, δέν συμβαίνει καθόλου αὐτό τό πρᾶγμα. Οἱ καθηγητές εἶναι ἀπρόσιτοι καί μέσα στό μάθημα καί ἐκτός μαθήματος καί ἀπό τά παιδιά μέ ἐνδιαφέροντα καί ἀπό τά παιδιά χωρίς ἐνδιαφέροντα. Τό μόνο πλησίασμα, σ' αὐτές τίς περιπτώσεις, γίνεται «ἔξωθεν»: ὁ καθηγητής, ἐνδέχεται νά ξεχωρίση ἕνα παιδί καί ζητάει νά τό συναντήση ὁ ἴδιος.

— Στό σύνολό τους, δηλαδή, κατά τή γνώμη σας, δέν μποροῦν νά βοηθηθοῦν τά παιδιά;

— Ἔτσι ὅπως εἶναι τά πράγματα, ὄχι. Μπορεῖ νά βοηθήσης μονωμένες περιπτώσεις, ἄν σοῦ περάση ἀπ' το χέρι. Θάρθουν 10—20 παιδιά, θά ζητήσουν τή βοήθειά σου καί σύ θά τά βοηθήσης. Ἀποκεῖ καί πέρα, ὅμως, δέν πρόκειται νά τά κυνηγήσης. Τό κακό μέ τά παιδιά εἶναι, ὅτι δέν ἔχουν μάθει νά ἀντιδροῦν σωστά, δέν ἔχουν μάθει ὅτι ὑπάρχουν προβλήματα γιά ὅλους. Τό καθένα, ἀντιδρᾶ μέ τό «αὐτό τό ξέρω — αὐτό δέν τό ξέρω». Πᾶνε σέ βοηθούς καί λένε «ἡ ἐργασία αὐτή εἶναι πολύ δύσκολη. Δέν ἔχετε καμμιά ἐργασία πιό εὔκολη γιά μένα;». Τί νά τούς πῆς...

— Ἄς ἀφήσουμε, ἄν θέλετε, τά παιδιά καί ἄς συνεχίσουμε μέ τούς καθηγητές...

— Τί νά σᾶς πῶ; Πῶς μπορεῖ ὁ καθηγητής νάναι ὠφέλιμος σέ περισσότερα παιδιά; Ἕνας τρόπος εἶναι, νά κάνη, γιά ἕνα μήνα, εἰδική διαπαιδαγώγηση φοιτητοῦ στά παιδιά καί μετά νά τούς πλασσάρη τό μάθημα. Γιατί ὁ τρόπος πού διδάσκεται σήμερα τό μάθημα, εἶναι ἀπαράδεκτος. Ὁ καθηγητής, προχωράει τό μάθημα ἀπό ἕνα σημεῖο καί πέρα, ἐνῶ ξέρει καλά, ὅτι τά παιδιά ἔχουν ἄγνοια τῶν προηγουμένων. Ἔτσι, δημιουργοῦνται νέα κενά ἐπί κενῶν κι' αὐτό τό βιολί συνεχίζεται. Κύριε, ἀδιαφόρησε κάποια στιγμή γιά τόν τύπο καί πιάσε τήν οὐσία! Καί μήν ἐφησυχάζεις ἀπό τό γεγονός ὅτι κάποια στιγμή θά βρεθῆ κάποιος φοιτητής πού θά ξέρη δέκα πράγματα! Ὁ φοιτητής εἶναι ἕνα κομπλεξικό ἄτομο. Ξέρεις, ὅτι πέντε φοιτητές σου πιάνουν πουλιά στόν ἀέρα. Μήν ἀποτείνεσαι μόνο σ' αὐτούς, γιατί θά χάσης ὅλους τούς ἄλλους. Πεῖσε καί τούς ἄλλους, σιγά - σιγά, ὅτι κάτι μποροῦνε νά κάνουνε. Καί πράγματι, κάτι θά κάνουνε. Τό Πανεπιστήμιο, πρέπει νά βοηθήση τά παιδιά νά ἀποβάλουν τά κόμπλεξ τους. Καί ἀποκεῖ καί πέρα, ὅταν ἀπελευθερωθοῦν τά παιδιά, ὅλο καί περισσότερα πράγματα μποροῦν νά πετύχουν.

"Ἄς δοῦμε ὅμως καί μιά δεύτερη ἄποψη, πάνω στό ἴδιο θέμα. Εἶναι, ἐπίσης, ἄποψη ἑνός διδάσκοντος στό Πανεπιστήμιο τῆς Θεσσαλονίκης.

— Οἱ καθηγητές, κατά τή γνώμη σας, στούς χώρους πού ὑπάρχουν, στό Πανεπιστήμιο, εἶναι χρήσιμοι, ἀπό πλευράς προσφορᾶς γνώσεων, στά παιδιά;

— Εἶναι πολλά, δυστυχῶς, τά παιδιά καί δέν ὑπάρχει καμμιά ἐπαφή. Μοῦ ἔλεγε κάποιος συνάδελφος, τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς, ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νά γίνη ἰατρική μέ τίς συνθῆκες πού γίνεται τώρα. Ἡ ἰατρική γίνεται σωστά, ὅταν ἔχης 150—200 παιδιά, τά χωρίσης σέ ὁμάδες καί τάξεις ἀπό κοντά, τά παρακολουθεῖς. Τό ἴδιο ἰσχύει, σέ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο βαθμό, καί μέ τίς ἄλλες Σχολές.

— Βρίσκετε ὅτι ὑπάρχει χάσμα μεταξύ καθηγητῶν καί φοιτητῶν, διδασκόντων καί διδασκομένων;

— Σίγουρα ὑπάρχει. Καί μοῦ φαίνεται ἀδύνατο νά γεφυρωθῆ. Δέν ξέρω γιατί. Ἀντιδροῦν καί οἱ δύο παροπάξεις. Ἀντιδροῦν περίεργα. Βλέπεις, μπαίνουν τά παιδιά στά ἐργαστήρια καί τά παρακαλᾶμε ν' ἀνοίξουμε διάλογο, νά συζητήσουμε τό φροντιστηριακό μάθημα, ὅπως γίνεται ἀλλοῦ. Καί βλέπεις, ὅτι τά παιδιά δέν θέλουν νά ἐκδηλωθοῦν, δέν ἐκδηλώνονται.

— Αὐτό συμβαίνει καί σέ μεγάλα ἔτη;

— Δυστυχῶς, συμβαίνει καί σέ μεγάλα ἔτη.

— Οἱ καθηγητές ρίχνουν δολώματα γιά νά προσελκύσουν τό ἐνδιαφέρον τῶν φοιτητῶν;

— Σέ μερικές περιπτώσεις. Βασικά, βέβαια, δέν μποροῦμε νά ζητήσουμε εὐθύνη ἀπό τούς φοιτητές. Τό πρᾶγμα, νομίζω ὅτι χωλαίνει καί ἀπό τό βοηθητικό προσωπικό. Ἐπιπλέον, ἕνας μεγάλος ἀριθμός παιδιῶν, δέν ἔχει πεισθῆ γιά τό ἄν πρέπει ν' ἀκολουθήση τίς σπουδές πού ἀκολουθεῖ καί ὁ διδάσκων ἔχει πάντοτε νά ἀντιμετωπίση μιά μάζα ἀδιαμόρφωτη. Ἀπό τά παιδιά, τό ξαναλέω, δέν μπορεῖ κανείς νά τάχεις ἀπό κοντά, τά παρακολουθεῖς. Τό ἴδιο ἰσχύει, σέ μεγαλύτερο ἢ μικρότερο βαθμό, καί μέ τίς ἄλλες Σχολές.

— Βρίσκετε ὅτι ὑπάρχει χάσμα μεταξύ τῆς γενιᾶς σας καί τῆς παλαιοτέρας;

— Ἀπόλυτα. Ἀπόλυτα. Ἀπόλυτα. Ἔχω ἕνα γιό, ἡλικίας ἑπτά ἐτῶν. Ἔχω ἕνα ἀδελφό, ἡλικίας εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Ἔχω ἕνα ἀδελφό, ἡλικίας τριάντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα ἀδελφό, ἡλικίας τριάντα πέντε ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πενήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑξήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑβδομήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ὀγδόντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἐνενήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερις χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα χιλιάδες ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα ἑκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα δισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα τρισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα τετρακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα πεντακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα ἑξακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα ἑπτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα ὀκτακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, δύο ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τρεῖς ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, τέσσερα ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, πέντε ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν πενήντα ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑξήντα ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἑβδομήντα ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ὀγδόντα ἐνακισεκατομμύρια ἐτῶν. Ἔχω ἕνα πατέρα, ἑκατόν ἐνενήντα ἐνακισεκατομμύρια ἐτ